

Begrippenlijst

lijst voor deelnemers Project REIS

Kernbegrippen

Methode

Systematische manier van handelen om een doel te bereiken. Bijvoorbeeld: de methode 'buurtgerichte sociale activering'.

Methodiek

Samenhangend geheel van methoden. Bijvoorbeeld: de methodiek 'sociale activering'.

Effect

Gevolg van de toepassing van een methode/werkwijze/interventie.

Effectiviteit

Mate van doeltreffendheid van de toepassing van een methode/werkwijze/interventie.
Mate waarin van te voren vastgestelde effecten worden behaald.

Effectiviteit maakt onderdeel uit van een bredere definiëring van kwaliteit van handelen. Daarin zijn vanuit de kwaliteitsleer de volgende drie criteria aan de orde.

Ten eerste moet het (agogisch) handelen vraaggericht zijn, dat wil zeggen dat het handelen gericht is op een door de professional vastgestelde vraag of behoefte van de klant/cliënt.

Ten tweede moet het (agogisch) handelen effectief zijn, dat wil zeggen dat het handelen moet leiden tot vooraf vastgestelde beoogde effecten. Doeltreffendheid is een synoniem, omdat de effecten vaak worden verwoord in de doelen, die men beoogt 'te treffen'.

Ten slotte dient het handelen doelmatig te zijn, dat wil zeggen dat efficiënt gebruik gemaakt wordt van -veelal- schaarse middelen.

Bij het formuleren van het strategisch beleid van organisaties worden deze drie criteria ook wel omgezet in de volgende drie vragen: 'Doen we de goede dingen?' 'Doen we wat we moeten doen ook zo goed mogelijk?' 'En doen we dat ook zo efficiënt mogelijk?'

Interventie

Geheel van activiteiten ('aanpak') waarmee professionals voor en met klanten/cliënten (groepen) problemen voorkomen of oplossen om zo een bijdrage te leveren aan het bevorderen en in stand houden van gezondheid en welzijn.

De aanpak kent een weldoordachte, doelgerichte en systematische werkwijze/methode, met een nader omschreven tijdsduur en frequentie.

Begrippenlijst

De interventie kan beperkt zijn, bijvoorbeeld een individueel gerichte hulpverlening, of ruim, zoals gericht op vergroting van de participatiegraad in een stadswijk.

Effectieve interventies

Een interventie is effectief als die bij een nader gedefinieerd subject naar alle waarschijnlijkheid (op basis van onderbouwing vanuit onderzoek) leidt tot realisatie van gestelde doelen.

Effectieve sociale interventies

De interventie heeft betrekking op onderwerpen (mensen, groepen, thema's) in de sociale sector, en gaat dus om een planmatige en doelgerichte aanpak om het gedrag van burgers te veranderen en hun omstandigheden te beïnvloeden, met als doel de kwaliteit van het leven of het samenleven te vergroten.

De sociale sector is dat deel van het maatschappelijk leven waarin op professionele wijze diensten worden verleend die erop gericht zijn het persoonlijke en maatschappelijke functioneren van mensen te bevorderen en belemmeringen die daarbij optreden zo veel mogelijk op te heffen)

Algemeen werkzame factoren

Werkzame elementen die ongeacht de doelgroep en de specifieke methode/interventie bevorderend zijn voor de effectiviteit.

Het betreft allereerst de factoren in/bij de professional, zoals:

- een goede werkrelatie kunnen realiseren
- methodisch kunnen werken
- beschikken over communicatieve vaardigheden

Daarnaast zijn er algemeen werkzame factoren die betrekking hebben op de context waarin of van waaruit de professional werkt (zoals duidelijkheid en ondersteuning vanuit de organisatie).

Specifiek werkzame factoren

Werkzame elementen die samenhangen met de specifieke methode/interventie, of met de specifieke doelgroep.

Evidence-based practice (EBP)

Werken met behulp van kennis over wat werkt in de praktijk. Het proces waarbij het beste bewijs uit beschikbaar wetenschappelijk onderzoeksmateriaal geïntegreerd wordt met de ervaringskennis van de sociale professional en de wensen en behoeften van de cliënt.

Practice-based evidence (PBE)

Door de praktijk effectief veronderstelde (practice based) kennis. Verbeteren in en door de praktijk.

Werkwijze/werkvorm

Een vastgelegde manier van werken, met een bepaalde sequentie van activiteiten, waarbij al dan niet gebruik wordt gemaakt van een specifieke methode of interventie.

Begrippenlijst

De manier waarop de organisatie de interventie/methode vorm geeft; dit wordt ook wel het primaire proces genoemd.

Doelmatigheid

Mate van efficiënt gebruik van middelen.

Doelmatige interventies

Efficiënt uitgevoerde, prijs-kwaliteit gunstige interventies.

Doelmatige sociale interventies

Efficiente interventies in de sociale sector.

Vraaggerichtheid

Mate van gerichtheid op een door klant/opdrachtgever en professionals vastgestelde behoefte of vraag.

Vraaggerichte interventies

Interventies waarin de vraag wordt beantwoord.

Vraaggerichte sociale interventies

Interventies in de sociale sector waarin de door klant/opdrachtgever en professional vastgestelde vraag wordt beantwoord.

Implementeren

Invoeren of verwezenlijking (bijvoorbeeld van een methode/interventie).

in vier stappen

- stap 1 Ga éérst na hoe het staat met het actuele niveau van methodisch werken; doe dat aan de hand van de onderstaande aandachtspunten.
- stap 2 Ga vervolgens na welke methoden of interventies op dit moment gewenst zijn en hoe de keuze voor die methoden tot stand komt.
- stap 3 Nu de keuze gemaakt is: hoe verloopt de voorbereiding van de implementatie?
- stap 4 Hoe verloopt de structurele implementatie en borging?

Borgen

Vastzetten, verhinderen dat iets loslaat. Het definitief invoeren van verbeteringen en het behouden van deze verbeteringen op lange termijn.

Bijvoorbeeld een methode/interventie opnemen in het methodisch arsenaal of in het kwaliteitssysteem van de organisatie.

Programma's

Beter in Meedoen

Vijfjarig programma (2008-2012) van VWS.

Het doel van BiM is kwaliteitsverbetering bij de uitvoering van de Wmo.

Er zijn vier programmaliijnen. Programmalijn 3: Effectieve interventies in de sociale sector

Welzijn Nieuwe Stijl

Impuls (2010-2012) namens VNG, MOgroep en VWS voor gemeenten, welzijnsinstellingen en professionals om te bewerkstelligen wat met de Wmo beoogd is. Richtinggevend in WNS zijn de acht bakens.

Het programma Welzijn Nieuwe Stijl biedt gemeenten en maatschappelijke organisaties handvatten en concrete hulp bij de 'verbreding' en het bepalen van de maatschappelijke opgave waar zij voor staan, het bepalen van een implementatieplan en bij de daadwerkelijke implementatie.

Met de invoering van de Wmo hebben gemeenten er nieuwe taken en verantwoordelijkheden bij gekregen. De Wmo heeft als doelstelling dat iedereen kan meedoen aan de samenleving; alle burgers, ook mensen met een beperking. Investeren in welzijn is een van de belangrijke instrumenten om dit te bereiken. Voor veel gemeenten en welzijnsorganisaties is nu het moment gekomen om de Wmo in de volle breedte te implementeren en om de mogelijkheden en potenties beter te gaan benutten met maatwerk, verbinden en integraal werken. Het gaat bij WNS met name om het verbeteren van de kwaliteit en professionaliteit van het welzijnswerk, en om het verbeteren van de relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer (gemeenten en welzijnsinstellingen).

Bakens WNS

Acht bakens voor kwaliteitsverbetering in het kader van Welzijn Nieuwe Stijl; dienen als houvast om te kunnen anticiperen op de nieuwe eisen die gesteld worden aan de uitvoering van het welzijnswerk.

Databank ESI

Databank Effectieve Sociale Interventies (ESI) van Movisie, waarin beproefde methoden die al minstens twee jaar in praktijk worden uitgevoerd door ten minste twee instellingen in de sociale sector. Een handleiding is beschikbaar.

REIS

Vierjarig programma (2008-2012) van VWS, geheten Regionale Effectieve Interventies Samenwerkingsverbanden; uitgevoerd via de MOgroep.

Het doel van REIS is het bevorderen van het werken met effectieve interventies of methoden in de sociale sector. De werkwijze hierbij is om gebruik te maken van op te sporen goede praktijken bij organisaties in de zes verschillende regio's. REIS voorziet in:

- een steviger verankering van intercollegiale uitwisseling binnen en buiten de eigen organisatie;
- het deelnemen aan trainingen met betrekking tot het methodisch werken;
- het kennismaken met nieuwe methoden gerelateerd aan actuele problemen;
- de mogelijkheid om blijvend te kunnen voorzien in de ontwikkeling van de professionele deskundigheid.

Organisatie binnen reis

REISleider

Functionaris die in de betreffende REIS-regio de effectieve methoden/interventies laat verzamelen, en die zorgt voor de implementatie van als effectueel bewezen methoden/interventies.

Kwartiermaker

Zie REISleider.

Binnen ieder van de zes regio's is gekozen voor een specifiek REIS- project met per regio een kwartiermaker die voorziet in ondersteuning van het regionale 'REISgezelschap' (vertegenwoordigers van tien organisaties) ongeveer.

De kwartiermakers nemen deel aan een landelijk overleg waarin de resultaten van de afzonderlijke regio's uitgewisseld en afgestemd worden.

Gangmaker

Professional die het programma REIS levend houdt in de eigen organisatie, aangestuurd/ondersteund door de REISleider.

Henk

De Grote Reisleider

Aanvullende begrippenlijst

Actief burgerschap

Het actief engagement of de actieve betrokkenheid van individuele burgers op één of meerdere maatschappelijke domeinen (politiek, sociaal, cultureel en economisch). Deze vorm van burgerschap hangt samen met de rechten en plichten van iedere burger en/of de activiteiten waarmee burgers het deel uitmaken van een gemeenschap demonstreren.

Agogie

Die beïnvloedingsprocessen, waarin welbewust en op deskundige wijze gestreefd wordt naar verbetering van een bestaande toestand, althans naar een verandering van deze toestand in de wenselijk geachte richting.

Agogiek

Systematische uiteenzetting (theorie) van de grondslagen, doelstellingen, inhouden, methoden en organisatievormen van de beïnvloeding (beheer, beleid, begeleiding) met betrekking tot intermenselijke relaties en relatievorming.

Agologie

Wetenschap van de agogie.

Andragogie

Het geheel van deskundige sociale, culturele en educatieve activiteiten ter verbetering van de leer- en handelingsmogelijkheden van volwassen personen.

Andragogiek

Systematische uiteenzetting (theorie) van grondslagen, doelstellingen, inhouden, methoden en organisatievormen betreffende het geheel van deskundige sociale, culturele en educatieve activiteiten ter verbetering van de leer- en handelingsmogelijkheden van volwassen personen.

Andragologie

Wetenschap van de andragogie.

Behoefte

Al dan niet bewust gemis van iets dat niet of zeer bezwaarlijk ontbeerd kan worden.

Belangenbehartiging

Het expliciteren en verdedigen van datgene waar bepaalde personen of groepen hun voordeel mee kunnen doen.

Beleidsplan

Een sturingsmiddel waarmee de organisatie de werkzaamheden richt op de missie, de maatschappelijke opdracht of de bestaansreden van de organisatie. De missie en visie worden vertaald in algemene en concrete doelstellingen. De organisatie omschrijft in het beleidsplan hoe de beschikbare mensen en middelen zullen worden ingezet om deze doelstellingen te realiseren.

Begrippenlijst

Bijzondere doelgroep

Groep van personen met als gemeenschappelijk kenmerk het in (ver)minder(d)e mate in staat zijn tot participatie.

Burgerschap

De wijze waarop inwoners deel hebben en deelnemen aan de samenleving en zo die samenleving helpen vorm geven. Burgerschap heeft een politieke, een sociale, een culturele en een economische dimensie. De dimensies hebben betrekking op een uiteenlopende waaier aan (burger) plichten en deugden.

Civil society

Institutioneel domein van vrijwillige associaties. Het is een aanduiding van organisaties of instituties buiten de sfeer van de overheid, de markt en de verbanden van familie en vrienden. Mensen maken er vrijwillig deel van uit.

Cognitieve vaardigheden

Inzichtelijke vaardigheden die te maken hebben met het denken, het verstand, het intellect, het menselijk kenvermogen.

Collectief leren

Leerprocessen die in een sociale context verlopen en waarbij de groep een dimensie toevoegt aan het leren en/of leerresultaat.

Communicatief leren

Leerprocessen die doelgericht worden opgezet met het oog op de bevraging, deconstructie en reconstructie van betekenissen en zingevingskaders. Deze leerprocessen vergroten het begrip en het inzicht van de lerende in de samenlevingsverbanden en de werkelijkheid waarin hij zich beweegt. Niet zozeer de nuttigheid van deze leerprocessen is de toetssteen maar de zinvolheid ervan.

Competentie

De reële en individuele capaciteit om (theoretische en praktische) kennis, vaardigheden en attitudes in het handelen aan te wenden, in functie van de concrete dagelijkse en veranderende werksituatie en in functie van persoonlijke en maatschappelijke activiteiten. Het gaat dus zowel om algemene competenties als beroepsspecifieke competenties, zowel om expliciete als impliciete en onbewuste competenties.

Civiel effect

De toegekende waarde op maatschappelijk niveau.

Doelgroep

Een groep mensen die een aantal kenmerken gemeenschappelijk heeft. Voorbeelden van doelgroepen zijn: etnisch-culturele minderheden, jeugd, ouderen, vrouwen, holebi's, ...

Begrippenlijst

Educatie

Het bewust en doelgericht scheppen van voorwaarden en het organiseren van activiteiten en leerprocessen met het oog op het vermeerderen van kennis, het vergroten van inzicht, het verbeteren van meningen en opinies en het verhogen van bekwaamheden, voor zichzelf of voor anderen.

Educatief programma

Een welomschreven en gepland geheel van activiteiten gericht op het ondersteunen van een leerproces. Een educatief programma kan ook omschreven worden als een samenhangend geheel van keuzen betreffende de doelen, de uitgangspunten en de middelen om deze doelen te bereiken. Deze middelen zijn: de inhoud, de methode en de materialen.

Educatieve behoefte

Tekorten in het handelen die door middel van leerprocessen geheel of gedeeltelijk kunnen worden opgeheven.

Educatieve functie

Het creëren van leer-, werk-, en ontmoetingsplaatsen in functie van de empowerment van mensen.

Emancipatie

Het proces om te komen tot de ideale situatie waarbij het individu in staat is zelfstandig oordelen te vellen over de zin en zin te geven aan zijn eigen bestaan. Dit proces betreft het individu, zijn omgeving en de samenleving.

Dit houdt verder in: de bevrijding van wettelijke, sociale, politieke, morele of intellectuele beperkingen, de toekenning van gelijke rechten, de gelijkstelling voor de wet, en het streven naar gelijkge-rechtigdheid.

Empowerment

Het versterken van mensen en groepen zodat ze kunnen deelnemen aan de samenleving. Via empowerment krijgen individuen, organisaties en gemeenschappen greep op hun eigen situatie en hun omgeving. Ze verwerven controle en hun kritische bewustzijn scherpt aan.

Ervaringsleren

Manier van werken waarbij de ervaringen van de deelnemers en cursisten opgedaan in hun leefsituatie, werksituatie of leercontext het materiaal is om van te leren.

Geïnitieerd leren

Leerprocessen die zich in contexten ontwikkelen die doelbewust werden ontworpen om leerprocessen tot stand te brengen.

Geïntegreerd leren

Leerprocessen die verlopen in reële complexe situaties die niet uitsluitend leren als finaliteit hebben.

Begrippenlijst

Groepsdynamiek

Dit omvat de bepalende factoren van het interactiegedrag van personen als leden van een groep en van groepen als dusdanig. De studie van de groepsdynamiek is de theoretische basis voor methodes van leren in groepsverband.

Groepswerk

Manier van werken waarbij wordt geleerd op basis van de interactie en de communicatie tussen leden van een groep.

Het doel van groepswerk kan in de groep zelf liggen: een groep leert beter functioneren als groep. Dat is 'groepsgericht' groepswerk. Het is te onderscheiden van het leren werken met groepen of het leren werken in groepsverband, waarin veel trainingen worden gegeven.

Daarnaast is er het 'taakgericht' groepswerk. Er wordt geleerd door het in groepsverband werken aan taken of opdrachten. Men spreekt van 'therapeutisch' groepswerk wanneer de ervaringen en de krachten die in een groep aanwezig zijn, bewust worden gebruikt om de leden meer greep te geven op ziekte, lijden of verdriet.

Inburgering

Het interactief proces waarbij de overheid aan vreemdelingen een specifiek programma aanbiedt, dat hun enerzijds de mogelijkheid biedt hun nieuwe sociale omgeving eigen te maken en anderzijds ertoe bijdraagt dat de samenleving hen als volwaardige burgers gaat erkennen. Met als doel een volwaardige participatie van die personen in de samenleving.

Inclusie

De insluiting in de samenleving van achtergestelde groepen op basis van gelijkwaardige rechten en plichten. Inclusie wordt vooral gebruikt in het discours rond allochtonen, kansarmen en mensen met een handicap / functiebeperking.

De verantwoordelijkheid tot 'aanpassing' ligt niet bij een sociaal achtergestelde groep, zoals bij integratie. Het is de maatschappij die zich aanpast en diversiteit als een meerwaarde ziet. Hindernissen voor sociale participatie worden (letterlijk en figuurlijk) verwijderd, zodat iedereen naar beste vermogen kan deelnemen aan het maatschappelijk leven.

Indicator

Een precieze formulering van wat gemeten gaat worden, meestal aangevuld met de reden waarom dit gemeten moet worden.

Individueel leren

Leerprocessen die solitair verlopen en waarbij het leerresultaat enkel individueel waarneembaar is.

Begrippenlijst

Informeel leren

Het verwerven van kennis, inzicht en vaardigheden op grond van de ervaringen uit de confrontaties met de omgeving, mogelijk los van een educatieve activiteit. Informeel leren is enerzijds het resultaat van de dagelijkse activiteiten van het individu in de persoonlijke, familiale, professionele en maatschappelijke context en anderzijds ook het resultaat van doelbewust gecreëerde leeromgevingen die mensen op een ongedwongen wijze willen stimuleren in hun leer-, ontwikkelings- en belevingsprocessen.

Instrumenteel leren

Leerprocessen die doelgericht worden opgezet met het oog op het verbeteren van de materiële levenscondities van de lerende. De nuttigheidswaarde van het geleerde is bepalend voor de appreciatie van het leerresultaat.

Integrale kwaliteitszorg

Een zorgsysteem dat de klant centraal stelt en waarbij de hele organisatie betrokken wordt om niet alleen de kwaliteit van de output te garanderen maar ook de manier waarop die kwaliteit tot stand komt.

Interculturaliteit

Een maatschappelijk en politiek concept waarbij men ervan uit gaat dat de verschillende levende culturen naast elkaar kunnen bestaan, elkaar wederzijds kunnen beïnvloeden, zonder echter geheel te verdwijnen.

Het is daardoor een midden tussen het concept 'monoculturaliteit', dat door interculturalisten wordt afgewezen vanwege de onderdrukkende werking, en dat van 'multiculturaliteit' dat door hen als te vrijblijvend en vaststellend wordt gezien.

Jaarplan

Een actualisering en concretisering van een beleidsplan met opgave van doelstellingen en acties voor een bepaald voorliggend jaar.

Jaarverslag

Een toetsing van de in een jaarplan vooropgestelde werking in termen van behaalde resultaten met betrekking tot een bepaald jaar.

Kengetallen

Cijfermatige grootheden die op een samenvattende manier relevante informatie aanbrenge over een beleid en relevant geacht worden voor en beleid.

Kwalificaties

Competenties die via formele opleidingen verworven zijn en die gecertificeerd zijn met een rapport of bewijs.

Kwaliteitssysteem

Systematiek voor het sturen en beheersen van een organisatie met betrekking tot kwaliteit.

Begrippenlijst

Kwaliteitszorg

Kwaliteitszorg is de managementfunctie die de organisatie richt op kwaliteit. Deze functie is te begrijpen als: er zorg voor dragen en er naar streven - in woord en daad - dat de resultaten die de organisatie beoogt, aan de vooropgestelde eisen voldoen. Daartoe bouwt de organisatie een kwaliteitsbeleid uit en zet een kwaliteitssysteem op.

Lerende organisatie

Een organisatie die het leren op alle niveaus (individueel en collectief) stimuleert en zichzelf als gevolg daarvan steeds verder ontwikkelt.

Levenslang en levensbreed leren

Het continue proces waarbij personen en organisaties de nodige kennis, vaardigheden en attitudes verwerven om hun professionele, sociale en culturele taken in een snel veranderende samenleving beter aan te kunnen en zich ook kritisch, zingevend en verantwoordelijk tegenover dit geheel te kunnen opstellen.

Levenslang en levensbreed leren is rechtstreeks ingebed in het persoonlijke en het maatschappelijke leven zelf en sluit aan bij de ervaringen, de vragen en de educatieve behoeften van personen, organisaties en ondernemingen.

Maatschappelijke activering(sfunctie)

Het organiseren, stimuleren en begeleiden van vormen van maatschappelijk engagement om de betrokkenheid van personen en groepen in de maatschappij te stimuleren en vergroten alsook hun bewustzijn rond maatschappelijke problematieken.

Maatschappelijke vorming

Educatie gericht op het verschaffen van inzicht in de verschillende samenlevingsverbanden en de bekwaamheid om daarin bewuster en vaardiger te functioneren.

Niet-formeel leren

Vorm van educatie geactiveerd binnen een gestructureerde of geïnstitutionaliseerde context waarbij de deelnemer kennis, inzicht en vaardigheden vergroot voor zichzelf en voor anderen, met het oog op persoonsontplooiing en het actief participeren in een democratische samenleving, en waarbij een sociaal-culturele methodiek wordt gehanteerd. Niet-formeel leren is daarmee het resultaat van interactieve en dialogale processen waarbij de deelnemers zowel de inhoud, het proces als de finaliteit mee bepalen.

Ontmoeting

De gecreëerde gelegenheid waarop personen of groepen elkaar treffen.

Open leren

Leerprocessen die verlopen in contexten waarbij de (leer)doelen niet vooraf vastgelegd zijn.

Begrippenlijst

Opbouwwerk

Een methodische en intentionele wijze om met en door de bevolking het op welzijn gerichte functioneren van de samenleving op zich te bevorderen door het scheppen van omstandigheden, structuren en relaties die bijdragen tot een grotere participatie aan en integratie in het maatschappelijk gebeuren.

Open aanbod

Een aanbod dat voldoende tijd vooraf openbaar is aangekondigd en waarop ieder persoon vrijwillig kan inschrijven.

Operationele doelstellingen

Doelen die worden geformuleerd in termen van een beoogd effect of resultaat, zodat op een of andere manier kan worden waargenomen of een verandering in de realiteit in die richting gaat of samenvalt met wat wordt nagestreefd.

Participatie

Een aandeel hebben in een sociaal of cultureel gebeuren en daardoor er ook deel aan nemen.

Programma

Een vooraf aangekondigde activiteit die een groep deelnemers in staat stelt, onder deskundige begeleiding, kennis, inzicht, vaardigheden of vermogen tot expressie te verwerven of te bevorderen inzake een duidelijk vooropgesteld onderwerp. Een programma is gekenmerkt door een continuïteit in methodische opbouw, in deelnemersgroep en in groepsbegeleiding.

Projectmatig werken

Een manier van werken waarbij het leerproces is geënt op het realiseren van een welbepaald project. Kenmerkend hiervoor is dat de actie het leren ondersteunt en dat men leert van de actie.

Relationele functie

Het ontwikkelen of in stand houden van relaties, netwerken en sociaal weefsel.

Sleutelcompetenties

Een complex geheel van algemene en overdraagbare kennis, vaardigheden en houdingen die bijdragen tot de verbetering van het eigen leren en presteren. Sleutelcompetenties helpen het individu om een succesvol en verantwoord (zingeving) leven te leiden en zijn tevens een voorwaarde voor een goed functionerende maatschappij.

Sociaal-culturele methodiek

Een wijze van denken en handelen, die gesteund is op reflectie, ervaringsdeskundigheid en wetenschappelijke inzichten. De sociaal-culturele methodiek wordt gebruikt om individuen en groepen aan te spreken en te activeren in één of meerdere bestaansdimensies en in hun diverse levenssituaties. Als doelstellingen staan het ontwikkelen van een eigen identiteit, het bevorderen van sociale integratie en maatschappelijke participatie en de opbouw van een democratische, duurzame en inclusieve samenleving voorop. Daartoe worden op bewuste en doordachte wijze open kansen geschapen, die uitnodigen tot ontmoeting en informeel leren en er worden processen van kritische bewustwording, reflexieve verantwoording en persoonlijke deskundigheid gestimuleerd. Er wordt

Begrippenlijst

ook aangezet tot de ontwikkeling van sociale, culturele en communicatieve competenties en de vorming van sociale netwerken en culturele symbolen. In het scheppen en benutten van deze kansen zijn de betrokken personen en groepen actieve deelnemers, met wie de medewerkers in dialoog treden over de concrete doelen en de aanpak.

(Sociale) pedagogie

Het geheel van deskundige activiteiten ter bevordering van de sociale en maatschappelijke aspecten van het leren van jongeren, c.q. jong-volwassenen, voor velen synoniem met de ondersteuning van de opvoeding (van jongeren) buiten schoolverband.

Sociaal netwerk

Een verzamelnaam voor een netwerk van betekenisvolle figuren (familie, vrienden en kennissen) dat functioneert als ondersteuningsbron voor het eigen welzijn en welbehagen en dat van de personen in het netwerk.

Sociale actie

Een vorm van maatschappelijke activering.

Sociale cohesie

De samenhang tussen mensen in een gemeenschap, de sociale relaties tussen mensen.

Strategische doelen/doelstellingen

De strategische doelen zijn de vertaling van de missie in doelstellingen. Het zijn de algemene hoofd-doelen van een organisatie op lange termijn, waarbij een antwoord wordt geformuleerd op de vraag 'Wat willen we bereiken?'

Spontaan leren

Leerprocessen die zich in dagelijkse omstandigheden of natuurlijke omstandigheden ontwikkelen.

Standaard

Een soort van meetlat waaraan iets moet voldoen om als kwaliteitsvol beschouwd te worden. Het is een soort van kwaliteitskader waaraan voldaan moet worden.

Strategisch leren

Leerprocessen die verlopen in contexten waarbij de (leer)doelen vooraf vastgelegd zijn. Strategisch leren is doelgericht omdat de lerende vooraf bepaalde bedoelingen heeft en zich vooraf een beeld heeft gevormd van de toestand waarin hij zich moet bevinden na afloop van het leerproces.

Subjectieve behoefte

Een min of meer expliciet geformuleerd aanvoelen van een gemis of tekort, in een door een persoon als moeilijk of problematisch beschreven situatie, die door die persoon in mindere of meerdere mate als lenigbaar of oplosbaar wordt gezien.

Begrippenlijst

SWOT-analyse

Een methode om bv. de beleidsuitdagingen voor de organisatie te kunnen bepalen. 'Swot' staat voor strenghts (sterktes), weacknesses (zwaktes), opportunities (kansen) en treats (bedreigingen). Op basis van een analyse van de interne sterktes en zwaktes van de organisatie en van de externe opportunities en bedreigingen komt men tot de formulering van beleidsuitdagingen.

Thema

Een duidelijk af te bakenen onderwerp van een sociaal-culturele activiteit of een reeks activiteiten. Gespecialiseerde vormingsinstellingen richten zich in hun werking tot één thema of cluster van nauw verwante thema's.

Vaardigheid

Eén component van een competentie, aangewend om een probleem op te lossen. Een vaardigheid wordt doorgaans gebruikt om die handelingen te vatten die men met precisie en gemak (routineus) kan uitvoeren zonder dat er nog cognitieve componenten aan te pas komen.

Vrijwillig leren

Een leerproces als gevolg van een zelfstandige beslissing van de lerende, geïnitieerd door levenservaringen of omstandigheden waarin de lerende zich onvoldoende competent voelt om adequaat te handelen.

Vrijwilligerswerk

Activiteiten die in georganiseerd verband onverplicht (op basis van een vrijwillig engagement) en onbezoldigd worden verricht ten behoeve van anderen of van de samenleving.

Zelfevaluatie

Een techniek die een organisatie kan gebruiken om zich een beeld te vormen van de bedrijfsvoering van de organisatie. Informatie wordt verzameld, geordend en getoetst. De resultaten worden weergegeven in een zelfevaluatierapport.

Zingeving

De wijze waarop een individu ernaar streeft zelfstandig oordelen te vellen en zin te geven aan zijn eigen bestaan. Zingeving verwijst naar het vormen van mensen om kritisch te leren denken en oordelen vanuit een verantwoording (het articuleren van een eigen opvatting) t.a.v. een specifieke ethiek binnen een culturele context.